Risale-i Nur Külliyatından

Uhuvvet Risalesi

"Mesleğim haktır veya daha güzeldir" demeye hakkın var. Fakat "Yalnız hak benim mesleğimdir" demeye hakkın yoktur..

Müellifi
Bediüzzaman
Said Nursi

Uhuvvet Risalesi

Müellifi
Bedîüzzaman Said Nursî

Yirmi ikinci Mektub

بِاسْمِهِ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

(Şu Mektub, iki mebhastır. Birinci Mebhas, ehl-i imanı uhuvvete ve muhabbete davet eder.)

Birinci Mebhas

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ ❊ اِدْفَعْ بِالَّتِي هِىَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِى بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهُ وَلِىٌّ حَمِيمٌ ❊ وَالْكَاظِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Mü'minlerde nifak ve şikak, kin ve adavete sebebiyet veren tarafgirlik ve inad ve hased; hakikatça ve hikmetçe ve insaniyet-i kübra olan İslâmiyetçe ve hayat-ı şahsiyece ve hayat-ı içtimaiyece ve hayat-ı maneviyece çirkin ve merduddur, muzır ve zulümdür ve hayat-ı beşeriye için zehirdir. Şu hakikatın gayet çok vücuhundan altı vechini beyan ederiz:

BİRİNCİ VECİH: Hakikat nazarında zulümdür.

Ey mü'mine kin ve adavet besleyen insafsız adam! Nasılki sen bir gemide veya bir hanede bulunsan, seninle beraber dokuz masum ile bir câni var. O gemiyi gark ve o haneyi ihrak etmeye çalışan bir adamın, ne derece zulmettiğini bilirsin. Ve zalimliğini, semavata işittirecek derecede bağıracaksın. Hattâ bir tek masum, dokuz câni olsa; yine o gemi hiçbir kanun-u adaletle batırılmaz.

Aynen öyle de: Sen, bir hane-i Rabbaniye ve bir sefine-i İlahiye olan bir mü'minin vücudunda iman ve İslâmiyet ve

komşuluk gibi dokuz değil, belki yirmi sıfât-ı masume varken; sana muzır olan ve hoşuna gitmeyen bir câni sıfatı yüzünden ona kin ve adavet bağlamakla, o hane-i maneviye-i vücudun manen gark ve ihrakına, tahrib ve batmasına teşebbüs veya arzu etmen, onun gibi şeni' ve gaddar bir zulümdür.

İKİNCİ VECİH: Hem hikmet nazarında dahi zulümdür. Zira malûmdur ki: Adavet ve muhabbet, nur ve zulmet gibi zıddırlar. İkisi, mana-yı hakikîsinde olarak beraber cem' olamazlar.

Eğer muhabbet, kendi esbabının rüchaniyetine göre bir kalbde hakikî bulunsa, o vakit adavet mecazî olur; acımak suretine inkılab eder. Evet mü'min, kardeşini sever ve sevmeli. Fakat fenalığı için yalnız acır. Tahakkümle değil, belki lütufla ıslahına çalışır. Onun için nass-ı hadîs ile: "Üç günden fazla mü'min mü'mine küsüp kat'-ı mükâleme etmeyecek."

Eğer esbab-ı adavet galebe çalıp, adavet hakikatıyla bir kalbde bulunsa; o vakit muhabbet mecazî olur, tasannu' ve temelluk suretine girer.

Ey insafsız adam! Şimdi bak ki: Mü'min kardeşine kin ve adavet ne kadar zulümdür. Çünki nasılki sen âdi küçük taşları, Kâ'be'den daha ehemmiyetli ve Cebel-i Uhud'dan daha büyük desen, çirkin bir akılsızlık edersin. Aynen öyle de: Kâ'be hürmetinde olan iman ve Cebel-i Uhud azametinde olan İslâmiyet gibi çok evsaf-ı İslâmiye; muhabbeti ve ittifakı istediği halde, mü'mine karşı adavete sebebiyet veren ve âdi taşlar hükmünde olan bazı kusuratı, iman ve İslâmiyete tercih etmek, o derece insafsızlık ve akılsızlık ve pek büyük bir zulüm olduğunu aklın varsa anlarsın!..

Evet tevhid-i imanî, elbette tevhid-i kulûbü ister. Ve vahdet-i itikad dahi, vahdet-i içtimaiyeyi iktiza eder. Evet inkâr edemezsin ki: Sen bir adamla beraber bir taburda bulunmakla, o adama karşı dostane bir rabıta anlarsın; ve bir kumandanın emri altında beraber bulunduğunuzdan

arkadaşane bir alâka telakki edersin. Ve bir memlekette beraber bulunmakla uhuvvetkârane bir münasebet hissedersin. Halbuki imanın verdiği nur ve şuur ile ve sana gösterdiği ve bildirdiği esma-i İlahiye adedince vahdet alâkaları ve ittifak rabıtaları ve uhuvvet münasebetleri var. Meselâ:

Her ikinizin Hâlıkınız bir, Mâlikiniz bir, Mabudunuz bir, Râzıkınız bir.. bir bir, bine kadar bir bir. Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kıbleniz bir.. bir bir, yüze kadar bir bir. Sonra köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir.. ona kadar bir bir. Bu kadar bir birler vahdet ve tevhidi, vifak ve ittifakı, muhabbet ve uhuvveti iktiza ettiği ve kâinatı ve küreleri birbirine bağlayacak manevî zincirler bulundukları halde; şikak ve nifaka, kin ve adavete sebebiyet veren örümcek ağı gibi ehemmiyetsiz ve sebatsız şeyleri tercih edip mü'mine karşı hakikî adavet etmek ve kin bağlamak; ne kadar o rabıta-i vahdete bir hürmetsizlik ve o esbab-ı muhabbete karşı bir istihfaf ve o münasebat-ı uhuvvete karşı ne derece bir zulüm ve i'tisaf olduğunu; kalbin ölmemiş ise, aklın sönmemiş ise anlarsın!

ÜÇÜNCÜ VECİH: Adalet-i mahzayı ifade eden وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرَى sırrına göre; bir mü'minde bulunan câni bir sıfat yüzünden sair masum sıfatlarını mahkûm etmek hükmünde olan adavet ve kin bağlamak, ne derece hadsiz bir zulüm olduğunu ve bâhusus bir mü'minin fena bir sıfatından darılıp küsüp, o mü'minin akrabasına adavetini teşmil etmek, اِنَّ اْلاِنْسَانَ لَظَلُومٌ sîga-i mübalağa ile gayet azîm bir zulüm ettiğini, hakikat ve şeriat ve hikmet-i İslâmiye sana ihtar ettiği halde; nasıl kendini haklı bulursun, "Benim hakkım var." dersin?

Hakikat nazarında sebeb-i adavet ve şerr olan fenalıklar, şerr ve toprak gibi kesiftir; başkasına sirayet ve in'ikas etmemek gerektir. Başkası ondan ders alıp şerr işlese, o başka mes'eledir. Muhabbetin esbabı olan iyilikler, muhabbet gibi nurdur; sirayet ve in'ikas etmek, şe'nidir. Ve ondandır ki; "Dostun dostu dosttur." sözü, durub-u emsal

sırasına geçmiştir. Hem onun içindir ki; "Bir göz hatırı için çok gözler sevilir." sözü umumun lisanında gezer.

İşte ey insafsız adam! Hakikat böyle gördüğü halde, sevmediğin bir adamın, sevimli masum bir kardeşine ve taallukatına adavet etmek; ne kadar hilaf-ı hakikat olduğunu hakikat-bîn isen anlarsın.

DÖRDÜNCÜ VECİH: Hayat-ı şahsiye nazarında dahi zulümdür. Şu dördüncü vechin esası olarak birkaç düsturu dinle:

Birincisi: Sen, mesleğini ve efkârını hak bildiğin vakit; "Mesleğim haktır veya daha güzeldir." demeye hakkın var. Fakat "Yalnız hak benim mesleğimdir." demeye hakkın yoktur. وَعَيْنُ الرِّضَا عَنْ كُلِّ عَيْبٍ كَلِيلَةٌ وَلكِنَّ عَيْنَ السُّخْطِ تُبْدِى الْمَسَاوِيَا sırrınca, insafsız nazarın ve düşkün fikrin hakem olamaz. Başkasının mesleğini butlan ile mahkûm edemez.

İkinci Düstur: Senin üzerine haktır ki: Her söylediğin hak olsun. Fakat her hakkı söylemeğe senin hakkın yoktur. Her dediğin doğru olmalı. Fakat her doğruyu demek doğru değildir. Zira senin gibi niyeti hâlis olmayan bir adam, nasihatı bazan damara dokundurur, aks-ül amel yapar.

Üçüncü Düstur: Adavet etmek istersen, kalbindeki adavete adavet et; onun ref'ine çalış. Hem en ziyade sana zarar veren nefs-i emmarene ve heva-i nefsine adavet et, ıslahına çalış. O muzır nefsin hatırı için, mü'minlere adavet etme. Eğer düşmanlık etmek istersen; kâfirler, zındıklar çoktur; onlara adavet et. Evet nasılki muhabbet sıfatı, muhabbete lâyıktır; öyle de adavet hasleti, her şeyden evvel kendisi adavete lâyıktır.

Eğer hasmını mağlub etmek istersen, fenalığına karşı iyilikle mukabele et. Çünki eğer fenalıkla mukabele edersen, husumet tezayüd eder. Zahiren mağlub bile olsa, kalben kin bağlar, adaveti idame eder. Eğer iyilikle mukabele etsen, nedamet eder; sana dost olur. اِذَا اَنْتَ اَكْرَمْتَ الْكَرِيمَ مَلَكْتَهُ وَ اِنْ اَنْتَ اَكْرَمْتَ اللَّئِيمَ تَمَرَّدَا hükmünce; mü'minin şe'ni, kerim olmaktır. Senin ikramınla sana müsahhar olur. Zahiren leîm bile olsa, iman cihetinde kerimdir. Evet fena bir adama

"İyisin iyisin" desen, iyileşmesi ve iyi adama "Fenasın fenasın" desen, fenalaşması çok vukubulur. Öyle ise وَاِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ❊ وَاِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ gibi desatir-i kudsiye-i Kur'aniyeye kulak ver, saadet ve selâmet ondadır.

Dördüncü Düstur: Ehl-i kin ve adavet hem nefsine, hem mü'min kardeşine, hem rahmet-i İlahiyeye zulmeder, tecavüz eder. Çünki kin ve adavet ile nefsini bir azab-ı elîmde bırakır. Hasmına gelen nimetlerden azabı ve korkusundan gelen elemi nefsine çektirir, nefsine zulmeder. Eğer adavet hasedden gelse, o bütün bütün azabdır. Çünki hased evvelâ hâsidi ezer, mahveder, yandırır. Mahsud hakkında zararı ya azdır veya yoktur.

Hasedin çaresi: Hâsid adam, hased ettiği şeylerin akibetini düşünsün. Tâ anlasın ki; rakibinde olan dünyevî hüsün ve kuvvet ve mertebe ve servet; fânidir, muvakkattır. Faidesi az, zahmeti çoktur. Eğer uhrevî meziyetler ise, zâten onlarda hased olamaz. Eğer onlarda dahi hased yapsa; ya kendisi riyakârdır, âhiret malını dünyada mahvetmek ister veyahut mahsudu riyakâr zanneder, haksızlık eder, zulmeder.

Hem ona gelen musibetlerden memnun ve nimetlerden mahzun olup kader ve rahmet-i İlahiyeye, onun hakkında ettiği iyiliklerden küsüyor. Âdeta kaderi tenkid ve rahmete itiraz ediyor. Kaderi tenkid eden başını örse vurur, kırar. Rahmete itiraz eden, rahmetten mahrum kalır.

Acaba, bir gün adavete değmeyen bir şey'e, bir sene kin ve adavetle mukabele etmeyi hangi insaf kabul eder, bozulmamış hangi vicdana sığar? Halbuki mü'min kardeşinden sana gelen bir fenalığı, bütün bütün ona verip, onu mahkûm edemezsin. Çünki evvelâ, kaderin onda bir hissesi var. Onu çıkarıp o kader ve kaza hissesine karşı rıza ile mukabele etmek gerektir. Sâniyen, nefis ve şeytanın hissesini de ayırıp, o adama adavet değil, belki nefsine mağlub olduğundan acımak ve nedamet edeceğini beklemek. Sâlisen, sen kendi nefsinde görmediğin veya

görmek istemediğin kusurunu gör; bir hisse de ona ver. Sonra bâki kalan küçük bir hisseye karşı en selâmetli ve en çabuk hasmını mağlub edecek afv u safh ile ve ulüvvücenablıkla mukabele etsen, zulümden ve zarardan kurtulursun. Yoksa sarhoş ve divane olan ve şişeleri ve buz parçalarını elmas fiatıyla alan cevherci bir Yahudi gibi, beş paraya değmeyen fâni, zâil, muvakkat, ehemmiyetsiz umûr-u dünyeviyeye; güya ebedî dünyada durup ebedî beraber kalacak gibi şedid bir hırs ile ve daimî bir kin ile mütemadiyen bir adavetle mukabele etmek, sîga-i mübalağa ile bir zalûmiyettir veya bir sarhoşluktur ve bir nevi divaneliktir.

İşte hayat-ı şahsiyece bu derece muzır olan adavete ve fikr-i intikama, -eğer şahsını seversen- yol verme ki kalbine girsin. Eğer kalbine girmiş ise, onun sözünü dinleme. Bak, hakikatbîn olan Hâfız-ı Şirazî'yi dinle:

دُنْيَا نَه مَتَاعِيسْتِى كِه اَرْزَدْ بَنِزَاعِى

Yani: "Dünya öyle bir meta' değil ki, bir nizaa değsin." Çünki fâni ve geçici olduğundan kıymetsizdir. Koca dünya böyle ise, dünyanın cüz'î işleri ne kadar ehemmiyetsiz olduğunu anlarsın!.. Hem demiş:

آسَايِشِ دُو گِيتِى تَفْسِيرِ اِينْ دُو حَرْفَسْتْ
بَادُوسِتَانْ مُرُوَّتْ بَادُشْمَنَانْ مُدَارَا

Yani: "İki cihanın rahat ve selâmetini iki harf tefsir eder, kazandırır: Dostlarına karşı mürüvvetkârane muaşeret ve düşmanlarına sulhkârane muamele etmektir."

Eğer dersen: "İhtiyar benim elimde değil; fıtratımda adavet var. Hem damarıma dokundurmuşlar, vazgeçemiyorum."

Elcevab: Sû'-i hulk ve fena haslet eseri gösterilmezse ve gıybet gibi şeylerle ve muktezasıyla amel edilmezse; kusurunu da anlasa zarar vermez. Madem ihtiyar senin elinde değil, vazgeçemiyorsun. Senin manevî bir nedamet, gizli bir tövbe ve zımnî bir istiğfar hükmünde olan kusurunu bilmen ve o haslette haksız olduğunu anlaman; onun şerrinden seni kurtarır. Zâten bu mektubun bu mebhasını

yazdık, tâ bu manevî istiğfarı temin etsin; haksızlığı hak bilmesin, haklı hasmını haksızlıkla teşhir etmesin.

Cây-ı dikkat bir hâdise: Bir zaman, bu garazkârane tarafgirlik neticesi olarak gördüm ki: Mütedeyyin bir ehl-i ilim, fikr-i siyasîsine muhalif bir âlim-i sâlihi, tekfir derecesinde tezyif etti. Ve kendi fikrinde olan bir münafığı, hürmetkârane medhetti. İşte siyasetin bu fena neticelerinden ürktüm, "Eûzü billahi mineşşeytani vessiyase" dedim, o zamandan beri hayat-ı siyasiyeden çekildim.

BEŞİNCİ VECİH: Hayat-ı içtimaiyece, inad ve tarafgirlik, gayet muzır olduğunu beyan eder.

Eğer denilse: Hadîste اِخْتِلاَفُ اُمَّتِى رَحْمَةٌ denilmiş. İhtilaf ise, tarafgirliği iktiza ediyor. Hem tarafgirlik marazı; mazlum avamı, zalim havassın şerrinden kurtarıyor. Çünki bir kasabanın ve bir köyün havassı ittifak etseler, mazlum avamı ezerler. Tarafgirlik olsa, mazlum bir tarafa iltica eder, kendisini kurtarır. Hem tesadüm-ü efkârdan ve tehalüf-ü ukûlden hakikat tamamıyla tezahür eder.

Elcevab: Birinci suale deriz ki: Hadîsteki ihtilaf ise, müsbet ihtilaftır. Yani: Herbiri kendi mesleğinin tamir ve revacına sa'yeder. Başkasının tahrib ve ibtaline değil, belki tekmil ve ıslahına çalışır. Amma menfî ihtilaf ise ki: Garazkârane, adavetkârane birbirinin tahribine çalışmaktır; hadîsin nazarında merduddur. Çünki birbiriyle boğuşanlar, müsbet hareket edemezler.

İkinci suale deriz ki: Tarafgirlik eğer hak namına olsa, haklılara melce' olabilir. Fakat şimdiki gibi garazkârane, nefis hesabına olan tarafgirlik, haksızlara melce'dir ki; onlara nokta-i istinad teşkil eder. Çünki garazkârane tarafgirlik eden bir adama şeytan gelse, onun fikrine yardım edip taraftarlık gösterse, o adam o şeytana rahmet okuyacak. Eğer mukabil tarafa melek gibi bir adam gelse, ona hâşâ lanet okuyacak derecede bir haksızlık gösterecek.

Üçüncü suale deriz ki: Hak namına, hakikat hesabına olan tesadüm-ü efkâr ise; maksadda ve esasta ittifak ile beraber,

vesailde ihtilaf eder. Hakikatın her köşesini izhar edip, hakka ve hakikata hizmet eder. Fakat tarafgirane ve garazkârane, firavunlaşmış nefs-i emmare hesabına hodfüruşluk, şöhretperverane bir tarzdaki tesadüm-ü efkârdan bârika-i hakikat değil, belki fitne ateşleri çıkıyor. Çünki maksadda ittifak lâzım gelirken, öylelerin efkârının Küre-i Arz'da dahi nokta-i telakisi bulunmaz. Hak namına olmadığı için, nihayetsiz müfritane gider. Kabil-i iltiyam olmayan inşikaklara sebebiyet verir. Hâl-i âlem buna şahiddir.

Elhasıl: اَلْحُبُّ لِلّٰهِ ❊ وَالْبُغْضُ فِى اللّٰهِ ❊ وَالْحُكْمُ لِلّٰهِ olan desatir-i âliye düstur-u harekât olmazsa nifak ve şikak meydan alır. Evet الْبُغْضُ فِى اللّٰهِ ❊ وَالْحُكْمُ لِلّٰهِ demezse, o düsturları nazara almazsa, adalet etmek isterken zulmeder.

Cây-ı ibret bir hâdise: Bir vakit, İmam-ı Ali Radıyallahü Anh, bir kâfiri yere atmış. Kılıncını çekip keseceği zaman, o kâfir ona tükürmüş. O kâfiri bırakmış, kesmemiş. O kâfir, ona demiş ki: "Neden beni kesmedin?" Dedi: "Seni Allah için kesecektim. Fakat bana tükürdün, hiddete geldim. Nefsimin hissesi karıştığı için ihlasım zedelendi. Onun için seni kesmedim." O kâfir ona dedi: "Beni çabuk kesmen için seni hiddete getirmekti. Madem dininiz bu derece sâfi ve hâlistir, o din haktır." dedi.

Hem medar-ı dikkat bir vakıa: Bir zaman bir hâkim, bir hırsızın elini kestiği vakit eser-i hiddet gösterdiği için, ona dikkat eden âdil âmiri onu o vazifeden azletmiş. Çünki şeriat namına, kanun-u İlahî hesabına kesse idi, nefsi ona acıyacak idi. Ve kalbi hiddet etmeyip, fakat merhamet de etmeyecek bir tarzda kesecekti. Demek nefsine o hükümden bir hisse çıkardığı için, adaletle iş görmemiştir.

Cây-ı teessüf bir halet-i içtimaiye ve kalb-i İslâmı ağlatacak müdhiş bir maraz-ı hayat-ı içtimaî:

"Haricî düşmanların zuhur ve tehacümünde dâhilî adavetleri unutmak ve bırakmak" olan bir maslahat-ı içtimaiyeyi en bedevi kavimler dahi takdir edip yaptıkları halde, şu cemaat-ı İslâmiyeye hizmet dava edenlere ne olmuş ki; birbiri arkasında tehacüm vaziyetini alan hadsiz

düşmanlar varken, cüz'î adavetleri unutmayıp, düşmanların hücumuna zemin hazır ediyorlar. Şu hal bir sukuttur, bir vahşettir. Hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyeye bir hıyanettir.

Medar-ı ibret bir hikâye: Bedevi aşiretlerinden Hasenan aşiretinin birbirine düşman iki kabîlesi varmış. Birbirinden belki elli adamdan fazla öldürdükleri halde; Sipkan veya Hayderan aşireti gibi bir kabîle karşılarına çıktığı vakit; o iki düşman taife, eski adaveti unutup omuz omuza verip, o haricî aşireti def'edinceye kadar, dâhilî adaveti hatırlarına getirmezlerdi.

İşte ey mü'minler! Ehl-i iman aşiretine karşı tecavüz vaziyetini almış ne kadar aşiret hükmünde düşmanlar olduğunu bilir misiniz? Birbiri içindeki daireler gibi yüz daireden fazla vardır. Her birisine karşı tesanüd ederek, el-ele verip müdafaa vaziyeti almaya mecbur iken; onların hücumunu teshil etmek, onların harîm-i İslâma girmeleri için kapıları açmak hükmünde olan garazkârane tarafgirlik ve adavetkârane inad; hiçbir cihetle ehl-i imana yakışır mı? O düşman daireler ehl-i dalalet ve ilhaddan tut, tâ ehl-i küfrün âlemine, tâ dünyanın ehval ve mesaibine kadar birbiri içinde size karşı zararlı bir vaziyet alan, birbiri arkasında size hiddet ve hırs ile bakan, belki yetmiş nevi düşmanlar var. Bütün bunlara karşı kuvvetli silâhın ve siperin ve kal'an: Uhuvvet-i İslâmiyedir. Bu kal'a-i İslâmiyeyi, küçük adavetlerle ve bahanelerle sarsmak; ne kadar hilaf-ı vicdan ve ne kadar hilaf-ı maslahat-ı İslâmiye olduğunu bil, ayıl!..

Ehadîs-i şerifede gelmiş ki: Âhirzamanın Süfyan ve Deccal gibi nifak ve zındıka başına geçecek eşhas-ı müdhişe-i muzırraları, İslâm'ın ve beşerin hırs ve şikakından istifade ederek az bir kuvvetle nev'-i beşeri herc ü merc eder ve koca Âlem-i İslâmı esaret altına alır.

Ey ehl-i iman! Zillet içinde esaret altına girmemek isterseniz, aklınızı başınıza alınız! İhtilafınızdan istifade eden zalimlere karşı اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ kal'a-i kudsiyesi içine giriniz; tahassun ediniz. Yoksa ne hayatınızı muhafaza ve ne de hukukunuzu müdafaa edebilirsiniz. Malûmdur ki; iki

kahraman birbiriyle boğuşurken; bir çocuk, ikisini de döğebilir. Bir mizanda iki dağ birbirine karşı müvazenede bulunsa; bir küçük taş, müvazenelerini bozup onlarla oynayabilir; birini yukarı, birini aşağı indirir. İşte ey ehl-i iman! İhtiraslarınızdan ve husumetkârane tarafgirliklerinizden kuvvetiniz hiçe iner, az bir kuvvetle ezilebilirsiniz. Hayat-ı içtimaiyenizle alâkanız varsa, اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُوصِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا düstur-u âliyeyi düstur-u hayat yapınız, sefalet-i dünyeviyeden ve şekavet-i uhreviyeden kurtulunuz!..

ALTINCI VECİH: Hayat-ı maneviye ve sıhhat-ı ubudiyet, adavet ve inad ile sarsılır. Çünki vasıta-i halas ve vesile-i necat olan "ihlas" zayi' olur. Zira tarafgir bir muannid, kendi a'mal-i hayriyesinde hasmına tefevvuk ister. Hâlisen livechillah amele pek de muvaffak olamaz. Hem hüküm ve muamelâtında tarafgirini tercih eder, adalet edemez. İşte ef'al ve a'mal-i hayriyenin esasları olan "ihlas" ve "adalet", husumet ve adavetle kaybolur. Şu Altıncı Vecih çok uzundur. Fakat kabiliyet-i makam kısa olduğundan kısa kesiyoruz.

***

İkinci Mebhas

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ❊ وَكَاَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لاَ تَحْمِلُ رِزْقَهَا اَللّٰهُ يَرْزُقُهَا وَاِيَّاكُمْ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Ey ehl-i iman! Sâbıkan, adavet ne kadar zararlı olduğunu anladın. Hem anla ki; adavet kadar hayat-ı İslâmiyeye en müdhiş bir maraz-ı muzır dahi hırstır. Hırs, sebeb-i haybettir ve illet ve zillettir ve mahrumiyet ve sefaleti getirir. Evet her milletten ziyade hırs ile dünyaya saldıran Yahudi Milletinin zillet ve sefaleti, bu hükme bir şahid-i katı'dır. Evet hırs, zîhayat âleminde en geniş bir daireden tut, tâ en cüz'î bir

ferde kadar sû'-i tesirini gösterir. Tevekkülvari taleb-i rızk ise, bilakis medar-ı rahattır ve her yerde hüsn-ü tesirini gösterir.

İşte bir nevi zîhayat ve rızka muhtaç olan meyvedar ağaçlar ve nebatlar, tevekkülvari, kanaatkârane yerlerinde durup hırs göstermediklerinden, rızıkları onlara koşup geliyor. Hayvanlardan pek fazla evlâd besliyorlar. Hayvanat ise, hırs ile rızıkları peşinde koştukları için, pek çok zahmet ve noksaniyet ile rızıklarını elde edebiliyorlar.

Hem hayvanat dairesi içinde za'f u acz lisan-ı haliyle tevekkül eden yavruların meşru' ve mükemmel ve latif rızıkları hazine-i rahmetten verilmesi; ve hırs ile rızıklarına saldıran canavarların gayr-ı meşru ve pek çok zahmet ile kazandıkları nâhoş rızıkları gösteriyor ki: Hırs, sebeb-i mahrumiyettir; tevekkül ve kanaat ise, vesile-i rahmettir.

Hem daire-i insaniye içinde her milletten ziyade hırs ile dünyaya yapışan ve aşk ile hayat-ı dünyeviyeye bağlanan Yahudi Milleti pek çok zahmet ile kazandığı, kendine faidesi az, yalnız hazinedarlık ettiği gayr-ı meşru bir servet-i ribaî ile bütün milletlerden yedikleri sille-i zillet ü sefalet, katl ü ihanet gösteriyor ki: Hırs maden-i zillet ve hasarettir.

Hem harîs bir insan, her vakit hasarete düştüğüne dair o kadar vakıalar var ki, اَلْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ darb-ı mesel hükmüne geçmiş, umumun nazarında bir hakikat-ı âmme olarak kabul edilmiştir. Madem öyledir; eğer malı çok seversen, hırs ile değil, belki kanaat ile malı taleb et, tâ çok gelsin.

Ehl-i kanaat ile ehl-i hırs, iki şahsa benzer ki; büyük bir zâtın divanhanesine giriyorlar. Birisi kalbinden der: "Beni yalnız kabul etsin, dışarıdaki soğuktan kurtulsam bana kâfidir. En aşağıdaki iskemleyi de bana verseler, lütuftur." İkinci adam güya bir hakkı varmış gibi ve herkes ona hürmet etmeye mecbur imiş gibi mağrurane der ki: "Bana en yukarı iskemleyi vermeli." O hırs ile girer, gözünü yukarı mevkilere diker, onlara gitmek ister. Fakat divanhane sahibi onu geri döndürüp aşağı oturtur. Ona teşekkür lâzımken, teşekküre bedel kalbinden kızıyor. Teşekkür değil, bilakis hane sahibini

tenkid ediyor. Hane sahibi de ondan istiskal ediyor. Birinci adam mütevaziane giriyor; en aşağıdaki iskemleye oturmak istiyor. Onun o kanaati, divanhane sahibinin hoşuna gidiyor. “Daha yukarı iskemleye buyurun.” der. O da gittikçe teşekküratını ziyadeleştirir, memnuniyeti tezayüd eder.

İşte dünya bir divanhane-i Rahman’dır. Zemin yüzü, bir sofra-yı rahmettir. Derecat-ı erzak ve meratib-i nimet dahi, iskemleler hükmündedir.

Hem en cüz’î işlerde de herkes hırsın sû’-i tesirini hissedebilir.

Meselâ: İki dilenci bir şey istedikleri vakit, hırs ile ilhah eden dilenciden istiskal edip vermemek; diğer sâkin dilenciye merhamet edip vermek, herkes kalbinde hisseder. Hem meselâ: Gecede uykun kaçmış, sen yatmak istesen, lâkayd kalsan uykun gelebilir. Eğer hırs ile uyku istesen: “Aman yatayım, aman yatayım.” dersen, bütün bütün uykunu kaçırırsın. Hem meselâ: Mühim bir netice için birisini hırs ile beklersin; “Aman gelmedi, aman gelmedi.” deyip en nihayet hırs senin sabrını tüketip kalkar gidersin; bir dakika sonra o adam gelir; fakat beklediğin o mühim netice bozulur.

Şu hâdisatın sırrı şudur ki: Nasılki bir ekmeğin vücudu, tarla, harman, değirmen, fırına terettüb eder. Öyle de: Tertib-i eşyada bir teenni-i hikmet vardır. Hırs sebebiyle teenni ile hareket etmediği için, o tertibli eşyadaki manevî basamakları müraat etmez; ya atlar düşer veyahut bir basamağı noksan bırakır; maksada çıkamaz.

İşte ey derd-i maişetle sersem olmuş ve hırs-ı dünya ile sarhoş olmuş kardeşler! Hırs bu kadar muzır ve belalı bir şey olduğu halde, nasıl hırs yolunda her zilleti irtikâb ve haram helâl demeyip her malı kabul ve hayat-ı uhreviyeye lâzım çok şeyleri feda ediyorsunuz? Hattâ erkân-ı İslâmiyenin mühim bir rüknü olan zekatı, hırs yolunda terkediyorsunuz? Halbuki zekat, her şahıs için sebeb-i bereket ve dâfi-i beliyyattır. Zekatı vermeyenin herhalde elinden zekat kadar bir mal çıkacak; ya lüzumsuz yerlere verecektir, ya bir musibet gelip alacaktır.

Hakikatlı bir rü'ya-yı hayaliyede, Birinci Harb-i Umumî'nin beşinci senesinde, bir acib rü'yada benden soruldu:

"Müslümanlara gelen bu açlık, bu zayiat-ı mâliye ve meşakkat-i bedeniye nedendir?"

Rü'yada demiştim:

"Cenab-ı Hak, bir kısım maldan onda bir [1](Haşiye-1) veya bir kısım maldan kırkta bir [2](Haşiye-2) kendi verdiği malından birisini bizden istedi; tâ bize fukaraların dualarını kazandırsın ve kin ve hasedlerini men'etsin. Biz hırsımız için tama'kârlık edip vermedik. Cenab-ı Hak müterakim zekatını, kırkta otuz, onda sekizini aldı. Hem her senede yalnız bir ayda yetmiş hikmetli bir açlık bizden istedi. Biz nefsimize acıdık, muvakkat ve lezzetli bir açlığı çekmedik. Cenab-ı Hak ceza olarak yetmiş cihetle belalı bir nevi orucu beş sene cebren bize tutturdu. Hem yirmidört saatte bir tek saati, hoş ve ulvî, nuranî ve faideli bir nevi talimat-ı Rabbaniyeyi bizden istedi. Biz tenbellik edip, o namazı ve niyazı yerine getirmedik. O tek saati diğer saatlere katarak zayi' ettik. Cenab-ı Hak onun keffareti olarak, beş sene talim ve talimat ve koşturmakla bize bir nevi namaz kıldırdı." demiştim.

Sonra ayıldım, düşündüm, anladım ki; o rü'ya-yı hayaliyede pek mühim bir hakikat vardır. Yirmibeşinci Söz'de, medeniyetle hükm-ü Kur'anı müvazene bahsinde isbat ve beyan edildiği üzere; beşerin hayat-ı içtimaîsinde bütün ahlâksızlığın ve bütün ihtilalatın menşe'i iki kelimedir:

Birisi: "Ben tok olduktan sonra, başkası açlıktan ölse bana ne?"

İkincisi: "Sen çalış, ben yiyeyim."

Bu iki kelimeyi de idame eden, cereyan-ı riba ve terk-i zekattır. Bu iki müdhiş maraz-ı içtimaîyi tedavi edecek tek çare, zekatın bir düstur-u umumî suretinde icrasıyla, vücub-u zekat ve hurmet-i ribadır. Hem değil yalnız eşhasta ve hususî cemaatlerde, belki umum nev'-i beşerin saadet-i hayatı için en mühim bir rükün belki devam-ı hayat-ı insaniye için en mühim bir direk, zekattır. Çünki beşerde, havas ve avam iki

tabaka var. Havastan avama merhamet ve ihsan ve avamdan havassa karşı hürmet ve itaatı temin edecek, zekattır. Yoksa yukarıdan avamın başına zulüm ve tahakküm iner, avamdan zenginlere karşı kin ve isyan çıkar. İki tabaka-i beşer daimî bir mücadele-i maneviyede, bir keşmekeş-i ihtilafta bulunur. Gele gele tâ Rusya'da olduğu gibi, sa'y ve sermaye mücadelesi suretinde boğuşmaya başlar.

Ey ehl-i kerem ve vicdan ve ey ehl-i sehavet ve ihsan!

İhsanlar zekat namına olmazsa, üç zararı var. Bazan da faidesiz gider. Çünki Allah namına vermediğin için, manen minnet ediyorsun; bîçare fakiri minnet esareti altında bırakıyorsun. Hem makbul olan duasından mahrum kalıyorsun. Hem hakikaten Cenab-ı Hakk'ın malını ibadına vermek için bir tevziat memuru olduğun halde, kendini sahib-i mal zannedip bir küfran-ı nimet ediyorsun. Eğer zekat namına versen; Cenab-ı Hak namına verdiğin için bir sevab kazanıyorsun, bir şükran-ı nimet gösteriyorsun. O muhtaç adam dahi sana tabasbus etmeğe mecbur olmadığı için, izzet-i nefsi kırılmaz ve duası senin hakkında makbul olur. Evet zekat kadar, belki daha ziyade nafile ve ihsan, yahut sair suretlerde verip riya ve şöhret gibi, minnet ve tezlil gibi zararları kazanmak nerede? Zekat namına o iyilikleri yapıp, hem farzı eda etmek, hem sevabı, hem ihlası, hem makbul bir duayı kazanmak nerede?

سُبْحَانَكَ لاَ عِلْمَ لَنَا اِلاَّ مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَ سَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ الَّذِى قَالَ اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ الْمَرْصُوصِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا وَ قَالَ اَلْقَنَاعَةُ كَنْزٌ لاَ يَفْنَى وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِينَ آمِينَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

***

Hâtime

(Gıybet hakkındadır)

بِاسْمِهِ وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلاَّ يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ

Yirmibeşinci Söz'ün Birinci Şu'lesinin Birinci Şuaının Beşinci Noktasının makam-ı zemm ve zecrin misallerinden olan bir tek âyetin, mu'cizane altı tarzda gıybetten tenfir etmesi; Kur'an'ın nazarında gıybet ne kadar şeni' bir şey olduğunu tamamıyla gösterdiğinden, başka beyana ihtiyaç bırakmamış. Evet Kur'anın beyanından sonra beyan olamaz, ihtiyaç da yoktur.

İşte اَيُحِبُّ اَحَدُكُمْ اَنْ يَاْكُلَ لَحْمَ اَخِيهِ مَيْتًا âyetinde altı derece zemmi, zemmeder. Gıybetten altı mertebe şiddetle zecreder. Şu âyet bilfiil gıybet edenlere müteveccih olduğu vakit, manası gelecek tarzda oluyor. Şöyle ki:

Malûmdur: Âyetin başındaki hemze, sormak (âyâ) manasındadır. O sormak manası, su gibi âyetin bütün kelimelerine girer. Her kelimede bir hükm-ü zımnî var.

İşte birincisi, hemze ile der: Âyâ, sual ve cevab mahalli olan aklınız yok mu ki, bu derece çirkin bir şey'i anlamıyor?

İkincisi, يُحِبُّ lafzıyla der: Âyâ, sevmek ve nefret etmek mahalli olan kalbiniz bozulmuş mu ki, en menfur bir işi sever?

Üçüncüsü, اَحَدُكُمْ kelimesiyle der: Cemaatten hayatını alan hayat-ı içtimaiye ve medeniyetiniz ne olmuş ki, böyle hayatınızı zehirleyen bir ameli kabul eder?

Dördüncüsü, اَنْ يَاْكُلَ لَحْمَ kelâmıyla der: İnsaniyetiniz ne olmuş ki, böyle canavarcasına arkadaşınızı diş ile parçalamayı yapıyorsunuz?

Beşincisi, اَخِيهِ kelimesiyle der: Hiç rikkat-i cinsiyeniz, hiç sıla-i rahminiz yok mu ki, böyle çok cihetlerle kardeşiniz olan bir mazlumun şahs-ı manevîsini insafsızca dişliyorsunuz? Ve

hiç aklınız yok mu ki, kendi a'zânızı kendi dişinizle divane gibi ısırıyorsunuz?

Altıncısı, مَيْتًا kelâmıyla der: Vicdanınız nerede? Fıtratınız bozulmuş mu ki, en muhterem bir halde bir kardeşinize karşı, etini yemek gibi en müstekreh bir işi yapıyorsunuz?

Demek şu âyetin ifadesiyle ve kelimelerin ayrı ayrı delaletiyle: Zemm ve gıybet, aklen ve kalben ve insaniyeten ve vicdanen ve fıtraten ve milliyeten mezmumdur. İşte bak nasıl şu âyet, îcazkârane altı mertebe zemmi zemmetmekle, i'cazkârane altı derece o cürümden zecreder.

Gıybet, ehl-i adavet ve hased ve inadın en çok istimal ettikleri alçak bir silâhtır. İzzet-i nefis sahibi, bu pis silâha tenezzül edip istimal etmez. Nasıl meşhur bir zât demiş:

اُكَبِّرُ نَفْسِى عَنْ جَزَاءٍ بِغِيْبَةٍ ❊ فَكُلُّ اِغْتِيَابٍ جَهْدُ مَنْ لاَ لَهُ جَهْدٌ

Yani: "Düşmanıma gıybetle ceza vermekten nefsimi yüksek tutuyorum ve tenezzül etmiyorum. Çünki gıybet; zaîf ve zelil ve aşağıların silâhıdır."

Gıybet odur ki: Gıybet edilen adam hazır olsa idi ve işitse idi, kerahet edip darılacaktı. Eğer doğru dese, zâten gıybettir. Eğer yalan dese; hem gıybet, hem iftiradır. İki katlı çirkin bir günahtır.

Gıybet, mahsus birkaç maddede caiz olabilir:

Birisi: Şekva suretinde bir vazifedar adama der, tâ yardım edip o münkeri, o kabahati ondan izale etsin ve hakkını ondan alsın.

Birisi de: Bir adam onunla teşrik-i mesaî etmek ister. Senin ile meşveret eder. Sen de sırf maslahat için garazsız olarak, meşveretin hakkını eda etmek için desen: "Onun ile teşrik-i mesaî etme. Çünki zarar göreceksin."

Birisi de: Maksadı, tahkir ve teşhir değil; belki maksadı, tarif ve tanıttırmak için dese: "O topal ve serseri adam filan yere gitti."

Birisi de: O gıybet edilen adam fâsık-ı mütecahirdir. Yani fenalıktan sıkılmıyor, belki işlediği seyyiatla iftihar ediyor; zulmü ile telezzüz ediyor, sıkılmayarak aşikâre bir surette işliyor.

İşte bu mahsus maddelerde garazsız ve sırf hak ve maslahat için gıybet caiz olabilir. Yoksa gıybet, nasıl ateş odunu yer bitirir; gıybet dahi a'mal-i sâlihayı yer bitirir.

Eğer gıybet etti veyahut isteyerek dinledi; o vakit اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلَنَا وَ لِمَنِ اغْتَبْنَاهُ demeli, sonra gıybet edilen adama ne vakit rast gelse, "Beni helâl et." demeli.

اَلْبَاقِى هُوَ الْبَاقِى
Said Nursî

* * *

Bu parça çok kıymetlidir

Birinci Nükte: Cenab-ı Hak kemal-i kereminden ve merhametinden ve adaletinden, iyilik içinde muaccel bir mükâfat ve fenalıklar içinde muaccel bir mücazat dercetmiştir. Hasenatın içinde, âhiretin sevabını andıracak manevî lezzetler; seyyiatın içinde, âhiretin azabını ihsas edecek manevî cezalar dercetmiş.

Meselâ: Mü'minler mabeyninde muhabbet, ehl-i iman için güzel bir hasenedir. O hasene içinde, âhiretin maddî sevabını andıracak manevî bir lezzet, bir zevk, bir inşirah-ı kalb dercedilmiştir. Herkes kalbine müracaat etse bu zevki hisseder.

Meselâ: Mü'minler mabeyninde husumet ve adavet bir seyyiedir. O seyyie içinde kalb ve ruhu sıkıntılarla boğacak bir azab-ı vicdanîyi, âlîcenab ruhlara hissettirir. Ben kendim belki yüz defadan fazla tecrübe etmişim ki; bir mü'min kardeşe adavetim vaktinde, o adavetten öyle bir azab çekiyordum, şübhe bırakmıyordu ki, bu seyyieme muaccel bir cezadır, çektiriliyor.

Meselâ: Hürmete lâyık zâtlara hürmet ve merhamete lâyık olanlara merhamet ve hizmet bir hasenedir, bir iyiliktir. Bu iyilikte sevab-ı uhrevîyi ihsas eder derecede öyle bir zevk, lezzet vardır ki; hayatını feda etmek derecesine o hürmeti, o merhameti ileri götürür. Vâlidenin çocuğa merhametindeki şefkat vasıtasıyla kazandığı zevk ve mükâfat için, hayatını o merhamet yolunda feda eder dereceye gider. Yavrusunu kurtarmak için arslana saldıran

bir tavuk, hayvanat milletinde bu hakikata bir misaldir. Demek, merhamet ve hürmette muaccel bir mükâfat var; âlîhimmet ve âlîcenab insanlar onları hisseder ki, kahramanane bir vaziyet alıyorlar.

Hem meselâ: Hırs ve israfta öyle bir ceza var ki; şekvalı, meraklı, manevî ve kalbî bir ceza insanı sersem eder. Ve hased ve kıskançlıkta öyle bir muaccel ceza var ki, o hased, hased edeni yakar. Hem tevekkül ve kanaatta öyle bir mükâfat var ki, o lezzetli muaccel sevab, fakr u hacetin belasını ve elemini izale eder.

Hem meselâ: Gurur ve kibirde öyle bir ağır yük var ki; mağrur adam herkesten hürmet ister ve o istemek sebebiyle istiskal gördüğünden daimî azab çeker. Evet hürmet verilir, istenilmez.

Hem meselâ: Tevazu'da ve terk-i enaniyette öyle lezzetli bir mükâfat var ki; ağır bir yükten ve kendini soğuk beğendirmekten kurtarır.

Hem meselâ: Sû'-i zan ve sû'-i tevilde, bu dünyada muaccel bir ceza var. "Men dakka dukka" kaidesiyle, sû'-i zan eden, sû'-i zanna maruz olur. Mü'min kardeşinin harekâtını sû'-i tevil edenlerin harekâtı, yakın bir zamanda sû'-i tevile uğrar, cezasını çeker.

Ve hâkeza bütün ahlâk-ı hasene ve seyyie, bu mikyasa göre ölçülmeli. Ben rahmet-i İlahiyeden ümid ederim ki; Risale-i Nur'dan bu zamanda tezahür eden manevî i'caz-ı Kur'anîyi zevk eden zâtlar, bu manevî ezvakı hissederler; sû'-i ahlâka mübtela olmayacaklar, inşâallah.

* * *

Üçüncü Nokta: İnsanın hayat-ı içtimaiyesini ifsad eden bir desise-i şeytaniye şudur ki: Bir mü'minin bir tek seyyiesiyle, bütün hasenatını örter. Şeytanın bu desisesini dinleyen insafsızlar, mü'mine adavet ederler. Halbuki Cenab-ı Hak haşirde adalet-i mutlaka ile mizan-ı ekberinde a'mal-i mükellefîni tarttığı zaman, hasenatı seyyiata galibiyeti, mağlubiyeti noktasında hükmeyler.

Hem seyyiatın esbabı çok ve vücudları kolay olduğundan, bazan bir tek hasene ile çok seyyiatını örter. Demek bu dünyada, o adalet-i İlahiye noktasında muamele gerektir. Eğer bir adamın iyilikleri fenalıklarına kemmiyeten veya keyfiyeten ziyade gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstehaktır. Belki kıymetdar bir tek hasene ile, çok seyyiatına nazar-ı afv ile bakmak lâzımdır. Halbuki insan, fıtratındaki zulüm damarıyla, şeytanın telkiniyle, bir zâtın yüz hasenatını bir tek seyyie yüzünden unutur, mü'min kardeşine adavet eder, günahlara girer. Nasıl bir sinek kanadı göz üstüne bırakılsa; bir dağı setreder, göstermez. Öyle de insan garaz damarıyla, sinek kanadı kadar bir seyyie ile dağ gibi hasenatı örter, unutur; mü'min kardeşine adavet eder, insanların hayat-ı içtimaiyesinde bir fesad âleti olur.

* * *

DÖRDÜNCÜ KELİME: Bütün hayatımda, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeden kat'î bildiğim ve tahkikatların bana verdiği netice şudur ki:

Muhabbete en lâyık şey muhabbettir ve husumete en lâyık sıfat husumettir. Yani hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sevmek sıfatı, en ziyade sevilmeğe ve muhabbete lâyıktır. Ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi zîr ü zeber eden düşmanlık ve adavet, her şeyden ziyade nefrete ve adavete ve ondan çekilmeğe müstehak ve çirkin ve muzır bir sıfattır. Bu hakikat Risale-i Nur'un "Yirmiikinci Mektub"unda izahıyla beyan edildiğinden burada kısa bir işaret ediyoruz. Şöyle ki:

Husumet ve adavetin vakti bitti. İki harb-i umumî adavetin ne kadar fena ve tahrib edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezahür etti. Öyle ise, düşmanlarımızın seyyiatı, -tecavüz olmamak şartıyla- adavetinizi celbetmesin. Cehennem ve azab-ı İlahî kâfidir onlara...

Bazan insanın gururu ve nefisperestliği, şuursuz olarak ehl-i imana karşı haksız olarak adavet eder; kendini haklı zanneder. Halbuki bu husumet ve adavetle, ehl-i imana karşı

muhabbete vesile olan iman, İslâmiyet ve cinsiyet gibi kuvvetli esbabı istihfaf etmektir, kıymetlerini tenzil etmektir. Adavetin ehemmiyetsiz esbablarını, muhabbetin dağ gibi sebeblerine tercih etmek gibi bir divaneliktir.

Madem muhabbet adavete zıddır. Ziya ve zulmet gibi, hakikî içtima edemezler. Hangisinin esbabı galib ise, o hakikatıyla kalbde bulunacak; onun zıddı hakikatıyla olmayacak. Meselâ: Muhabbet hakikatıyla bulunsa, o vakit adavet şefkate, acımağa inkılab eder. Ehl-i imana karşı vaziyet budur. Yahut adavet hakikatıyla kalbde bulunsa, o vakit muhabbet mümaşat ve karışmamak, zahiren dost olmak suretine döner. Bu ise tecavüz etmeyen ehl-i dalalete karşı olabilir. Evet muhabbetin sebebleri; iman, İslâmiyet, cinsiyet ve insaniyet gibi nuranî, kuvvetli zincirler ve manevî kal'alardır. Adavetin sebebleri, ehl-i imana karşı küçük taşlar gibi bir kısım hususî sebeblerdir. Öyle ise bir müslümana hakikî adavet eden, o dağ gibi muhabbet esbablarını istihfaf etmek hükmünde büyük bir hatadır.

Elhasıl: Muhabbet, uhuvvet, sevmek İslâmiyetin mizacıdır, rabıtasıdır. Ehl-i adavet, mizacı bozulmuş bir çocuğa benziyor ki, ağlamak ister, birşey arıyor ki onunla ağlasın. Sinek kanadı kadar ehemmiyetsiz bir şey, ağlamasına bahane olur. Hem insafsız, bedbîn bir adama benzer ki, sû'-i zan mümkün oldukça hüsn-ü zan etmez. Bir seyyie ile on haseneyi örter. Bu ise, seciye-i İslâmiye olan insaf ve hüsn-ü zan bunu reddeder.

* * *

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Birden ruhuma gelmiş bir endişeyi beyan ediyorum:

Ehl-i dalalet, Risale-i Nur'un elmas kılınçlarına mukabele edemedikleri için, şakirdleri içinde derd-i maişet cihetinden ve bahar mevsimi gafletinden istifade ederek; -meşrebler veya hissiyatları muhalefetinden- zayıf damarları bulup şakirdler içindeki tesanüdü sarsmak istediklerini hissettim ve anladım. Sakın! Çok dikkat ediniz, içinize bir mübayenet düşmesin. İnsan hatadan hâlî olamaz, fakat tövbe kapısı

açıktır. Nefis ve şeytan, sizi kardeşinize karşı itiraza ve haklı olarak tenkide sevkettiği vakit deyiniz ki: "Biz değil böyle cüz'î hukukumuzu, belki hayatımızı ve haysiyetimizi ve dünyevî saadetimizi, Risale-i Nur'un en kuvvetli rabıtası olan tesanüde feda etmeye mükellefiz. O bize kazandırdığı netice itibariyle dünyaya, enaniyete ait herşeyi feda etmek vazifemizdir." deyip nefsinizi susturunuz! Medar-ı niza' bir mes'ele varsa, meşveret ediniz. Çok sıkı tutmayınız, herkes bir meşrebde olmaz. Müsamaha ile birbirine bakmak, şimdi elzemdir.

Umum kardeşlerimize birer birer selâm ederiz.

Said Nursî

* * *

Uhuvvet için bir düsturu beyan edeceğim ki; o düsturu cidden nazara almalısınız. Hayat, vahdet ve ittihadın neticesidir. İmtizackârane ittihad gittiği vakit, manevî hayat da gider. وَ لاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَ تَذْهَبَ رِيحُكُمْ işaret ettiği gibi, tesanüd bozulsa cemaatın tadı kaçar. Bilirsiniz ki; üç elif ayrı ayrı yazılsa kıymeti üçtür. Tesanüd-ü adedî ile yazılsa, yüzonbir kıymetinde olduğu gibi.. sizin gibi üç-dört hâdim-i hak, ayrı ayrı ve taksim-ül a'mal olmamak cihetiyle, üç-dört adam kadardır. Eğer hakikî bir uhuvvetle, birbirinin faziletleriyle iftihar edecek bir tesanüdle, birbirinin aynı olmak derecede bir tefani sırrıyla hareket etseler; o dört adam, dörtyüz adam kuvvetinin kıymetindedirler.

Sizler koca Isparta değil, belki büyük bir memleketi tenvir edecek elektriklerin makinistleri hükmündesiniz. Makinenin çarkları birbirine muavenete mecburdur. Birbirini kıskanmak değil, belki bilakis birbirinin fazla kuvvetinden memnun olurlar. Şuurlu farzettiğimiz bir çark, daha kuvvetli bir çarkı görse memnun olur. Çünki vazifesini tahfif ediyor. Hak ve hakikatın, Kur'an ve imanın hizmeti olan büyük bir hazine-i âliyeyi omuzlarında taşıyan zâtlar, kuvvetli omuzlar altına girdikçe iftihar eder, minnetdar olur, şükreder. Sakın birbirinize tenkid kapısını açmayınız. Tenkid edilecek, kardeşlerinizden hariç dairede çok var. Ben nasıl sizin

meziyetinizle iftihar ediyorum, o meziyetlerden ben mahrum kaldıkça, sizde bulunduğundan memnun oluyorum, kendimindir telakki ediyorum. Siz de üstadınızın nazarıyla birbirinize bakmalısınız. Âdeta her biriniz ötekinin faziletlerine naşir olunuz. Kardeşlerimizden İslâmköy'lü Hâfız Ali Efendi, kendine rakib olacak diğer bir kardeşimiz hakkında gösterdiği hiss-i uhuvveti çok kıymetdar gördüğüm için size beyan ediyorum:

O zât yanıma geldi; ötekinin hattı, kendisinin hattından iyi olduğunu söyledim. O daha çok hizmet eder, dedim. Baktım ki; Hâfız Ali kemal-i samimiyet ve ihlas ile, onun tefevvuku ile iftihar etti, telezzüz eyledi. Hem üstadının nazar-ı muhabbetini celbettiği için memnun oldu. Onun kalbine dikkat ettim; gösteriş değil, samimî olduğunu hissettim. Cenab-ı Hakk'a şükrettim ki, kardeşlerim içinde bu âlî hissi taşıyanlar var. İnşâallah bu his büyük hizmet görecek. Elhamdülillah yavaş yavaş o his bu civarımızdaki kardeşlere sirayet ediyor.

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, sıddık kardeşlerim!

Bu dünyada hususan bu zamanda, hususan musibete düşenlere ve bilhâssa Nur şakirdlerinde dehşetli sıkıntılara ve me'yusiyetlere karşı en tesirli çare, birbirine teselli ve ferah vermek ve kuvve-i maneviyesini takviye etmek ve fedakâr hakikî kardeş gibi birbirinin gam ve hüzün ve sıkıntılarına merhem sürmek ve tam şefkatle kederli kalbini okşamaktır. Mabeynimizdeki hakikî ve uhrevî uhuvvet, gücenmek ve tarafgirlik kaldırmaz. Madem ben size bütün kuvvetimle itimad edip bel bağlamışım ve sizin için, değil yalnız istirahatımı ve haysiyetimi ve şerefimi, belki sevinçle ruhumu da feda etmeğe karar verdiğimi bilirsiniz, belki de görüyorsunuz. Hattâ kasemle temin ederim ki: Sekiz gündür Nur'un iki rüknü zahirî birbirine nazlanmak ve teselli yerine hüzün vermek olan ehemmiyetsiz hâdise, bu sırada benim kalbime verdiği azab cihetiyle, "Eyvah, eyvah! El-Eman, el-

Eman! Yâ Erhamerrâhimîn meded! Bizi muhafaza eyle, bizi cinn ve insî şeytanların şerrinden kurtar, kardeşlerimin kalblerini birbirine tam sadakat ve muhabbet ve uhuvvet ve şefkatle doldur.” diye hem ruhum, hem kalbim, hem aklım feryad edip ağladılar.

Ey demir gibi sarsılmaz kardeşlerim! Bana yardım ediniz. Mes’elemiz çok naziktir. Ben sizlere çok güveniyordum ki, bütün vazifelerimi şahs-ı manevînize bırakmıştım. Siz de, bütün kuvvetinizle benim imdadıma koşmanız lâzım geliyor. Gerçi hâdiseniz pek cüz’î ve geçici ve küçük idi. Fakat saatimizin zenbereğine ve gözümüzün hadekasına gelen bir saç, bir zerrecik dahi incitir. Ve bu noktada ehemmiyetlidir ki, maddî üç patlak ve manevî üç müşahedeler tam tamına haber verdiler.

Said Nursî

* * *

بِاسْمِهِ سُبْحَانَهُ

Aziz, sıddık, muhlis kardeşlerim!

Bizler imkân dairesinde bütün kuvvetimizle Lem’a-i İhlas’ın düsturlarını ve hakikî ihlasın sırrını mabeynimizde ve birbirimize karşı istimal etmek, vücub derecesine gelmiş. Kat’î haber aldım ki, üç aydan beri buradaki has kardeşleri birbirine karşı meşreb veya fikir ihtilafıyla bir soğukluk vermek için üç adam tayin edilmiş.

Hem metin Nurcuları usandırmakla sarsmak ve nazik ve tahammülsüzleri evhamlandırmak ve hizmet-i Nuriyeden vazgeçirmek için sebebsiz mahkememizi uzatıyorlar. Sakın sakın!. Şimdiye kadar mabeyninizdeki fedakârane uhuvvet ve samimane muhabbet sarsılmasın. Bir zerre kadar olsa bile, bize büyük zarar olur. Bizler birbirimize -lüzum olsa- ruhumuzu feda etmeğe, hizmet-i Kur’aniye ve imaniyemiz iktiza ettiği halde, sıkıntıdan veya başka şeylerden gelen titizlikle hakikî fedakârlar birbirlerine karşı küsmeğe değil, belki kemal-i mahviyet ve tevazu ve teslimiyetle kusuru kendine alır; muhabbetini, samimiyetini ziyadeleştirmeğe

çalışır. Yoksa habbe kubbe olup tamir edilmeyecek bir zarar verebilir. Sizin ferasetinize havale edip kısa kesiyorum.

Said Nursî

* * *

Kardeşlerimden rica ederim ki:

Sıkıntı veya ruh darlığından veya titizlikten veya nefis ve şeytanın desiselerine kapılmaktan veya şuursuzluktan, arkadaşlardan sudûr eden fena ve çirkin sözleriyle birbirine küsmesinler ve “Haysiyetime dokundu.” demesinler. Ben o fena sözleri kendime alıyorum. Damarınıza dokunmasın. Bin haysiyetim olsa, kardeşlerimin mabeynindeki muhabbete ve samimiyete feda ederim.

Said Nursî

* * *

1) (Haşiye-1): Yani her sene taze verdiği buğday gibi mallardan onda bir. ↵

2) (Haşiye-2): Yani eskiden verdiği kırktan ki: Her senede galiben ve lâakal ribh-i ticarî ve nesl-i hayvanî cihetiyle o kırktan taze olarak on aded verir. ↵